

Tina Wilchen Christensen

Tina Wilchen Christensen er cand.polit i Socialantropologi (Oslo Universitet). Hun arbejder som selvstændig konsulent i firmaet Humanculture, der arbejder med antropologiske analyser og formidlingen af kulturforståelse i bred forstand. Tina Wilchen Christensen har på basis af et tidligere forskningsprojekt udgivet artikler om fællesskabet blandt unge i den sociale bevægelse, Ungdomshusbevægelsen. Derudover har hun udarbejdet ministerielle rapporter og populærvidenskabelige artikler om betydningen af fællesskab på arbejdspladsen, det gode arbejdsmiljø og integration. Email: tw@humanculture.dk

MED TROEN SOM FÆLLESNÆVNER

– fællesskab blandt unge i Indre Mission

Artiklen vil belyse de mekanismer, der ligger til grund for et velfungerende fællesskab i en af Indre Missions ungdomsforeninger i Århus. Troen har på forskellige måder en central position i fællesskabet, og denne artikel vil argumentere for de unges tro som en social identitet, idet deres habitus synes at have en afgørende betydning for den og deres oplevelse af det religiøst funderede fællesskab. Artiklen vil også belyse, hvordan Biblen og dens fortællinger udgør den fortolkningsramme, som de unge er opvokset med og forstår livet igennem. Artiklen viser desuden den rolle, det kollektive samvær spiller i de unges konstruktion af Gud og egen identitet som kristen.

Denne artikel er et resultat af et forskningsprojekt med fokus på deltagernes forståelse af eget fællesskab med udgangspunkt i Eben Ezer,¹ et missionshus i Danmarks andenstørste by, Århus.²

Synet på Indre Mission i det danske samfund er stadig bundet til den pietistiske bevægelse, som Hans Kirk beskrev i romanen Fiskerne fra 1928.³ Men i modsætning til romanens beskrivelse af en gruppe fiskere der nidkært vogter over den ”rette” kristne moral, mener de unge i dagens Indre Mission, at der er flere mulige måder at tilnærme sig Gud på, og at en troende ikke kan udpege, hvem den sande

troende er, det ved kun Gud. Indre Mission er således på linje med alt andet i verden i en vedvarende forandring. Med artiklens udgangspunkt i fællesskabet er det mit håb, at den også vil synliggøre, at unge i missionen anno 2010 udlever deres tro på andre måder, end tilfældet synes at være for tidligere generationer, til trods for at de viderefører mange af missionens traditioner og rutiner.

Informanterne i dette projekt kommer fra kristne familier, og det faktum, at både deres forældre og den større familie har rødder i Indre Mission – for nogles vedkommende flere generationer tilbage – mener jeg, gør det relevant at belyse, hvilken rolle opvækst og socialisering spiller i udviklingen af en aktørs livsanskuelse og religiøse tilhørsforhold.⁴ Til grund for artiklen er to måneders *deltagende observation* blandt unge i missionshuset Eben Ezer, kombineret med semi-strukturerede interviews af en til to timers varighed af 15 personer i alderen 21-27 år.⁵ Feltarbejdet tog således udgangspunkt i et *sted* og i deltagelse i de aktiviteter, der var arrangeret i regi af Eben Ezer kombineret med *interviews*. Via denne metode ønskede jeg at få indsigt i, hvad folk tænker og gør, og især hvad de tænker og handler på baggrund af, dvs. værdier, ideer og forestillinger.⁶ Fokusset for interviewene var derfor at få de unge til at beskrive deres forståelse af det samvær og fællesskab, de deltog i, kombineret med spørgsmål om deres baggrund og igangværende aktiviteter som uddannelse, job og fritid.

Jeg deltog i enkelte gudstjenester med de præster, som nogle af de unge udpegede som de bedste, og deltog i alle torsdagsmøder og klyngemøder, der fandt sted i den periode. Derudover var jeg også med i en fast 'smågruppe'.

Adgangen til felten var præget af åbenhed, og jeg følte mig hurtigt som en del af fællesskabet. De unge var generelt meget interesserede i projektet, og syntes at det var spændende, at en udenforstående deltog i aktiviteterne og fællesskabet.

Teoretisk udgangspunkt

Artiklens hovedtemaer er overordnet knyttet til temaerne *fortælling* og *fællesskab*. Med udgangspunkt i sociologen Pierre Bourdieus begreb *habitus* vil jeg belyse betydningen af de unges socialisering, som jeg mener har afgørende indflydelse på deres position som troende. Deltagernes oplevelse af det religiøse fællesskab fortolkes med udgangspunkt i Biblen som *fortælling*, der er udgangspunktet for fællesskabet og dermed også fungerer som grænsemærke.⁷

Pierre Bourdieu beskriver termen *habitus* som værende lig med det punkt, hvorfra en aktør ser verden og derfor også lig med en position i verden.⁸ Det betyder, at aktørens opfattelser og handlinger er betingede af bestemte forståelser og fortolkninger, der er et resultat af aktørens opvækst og tidligste socialisering.⁹ Aktørens position indskrives sig i den enkelte som en tilbøjelighed til at have bestemte forståelser og antagelser, der samlet set udgør en verdensanskuelse. Ha-

bitusbegrebet henviser således til et individs mentale dispositioner, til erfaringernes kropslige forankringer og til individets sociale forankring.

Habitus er kollektiv, da den tilegnes i et socialt miljø, og individuel ved at integrere et individs socialisering og erfaringer, der tilsammen udgør en matrix for, hvordan aktøren forstår og agerer i en given situation. Habitus er således baggrunden for de unges praksis, der udspiller sig inden for en bestemt social arena, der på et analytisk niveau kan beskrives som et *felt*. Et felt defineres af den række af sociale kampe om indflydelse og kapital, der finder sted aktørerne imellem, som det gælder om at besidde og akkumulere, hvorfor samfundets sociale spil heller ikke kan forstås som tilfældige. I kraft af, at aktørernes habitus og praksis er knyttet til et felt, kan det defineres som det politiske, det økonomiske eller det religiøse felt, idet de forskellige felter ikke er baserede på de samme præmisser eller giver det samme udbytte i form af indflydelse og prestige.¹⁰

Deltagelsen i et felt betyder også, at vi over tid inkorporerer, hvad vi mener, at vi med rimelighed kan forvente i en given situation. En forforståelse, der i denne kontekst også har altafgørende betydning for de unges forståelse af egen deltagelse i det kristent funderede fællesskab.¹¹

Mennesker opfatter generelt deres livsbane, præferencer og overbevisninger som resultater af personlige valg, der er foretaget uafhængigt af omgivelserne. De unge i Indre Mission forklarer også, hvorledes det er et individuelt valg, når de opretholder troen i deres voksne liv, og at dette valg er foretaget på baggrund af egen overbevisning om Guds eksistens. Derfor kan, som de unge påpeger, deres tro ikke 'bare' forklares med henvisning til deres opvækst i en religiøs familie. De unge brugte også ofte ord, der understregede en situation, hvor aktøren alene bestemmer over eget liv frisat fra omgivelsernes påvirkninger. Men flere informant-udtalelser viser, hvor svært det er at frigøre sig fra de strukturer, der resulterer i, at vi som aktører træffer de *valg*, eller som situationen også kunne beskrives: fortsætter i de spor, som vores habitus betinger. For de unge fra Indre Mission er deres sociale forankring således knyttet til en socialiseringsproces, hvor Biblen var/er den primære fortolkningsramme, og Jesus den positive rollemodel.

I ethvert socialt univers er der nogle bestemte præmisser, aktøren tager for givet og agerer i forhold til. Disse præmisser betegner Bourdieu som *doxa*. Doxa er de indstillinger, der får mennesker til at betragte fænomener i samfundet som selvindlysende og naturlige. Det betyder, at den aktør der er født ind i et religiøst univers, i teorien godtager eksistensen af en højere magt og en verden i det hinsides som noget indiskutabelt med afgørende betydning for aktørens handlinger. Doxa gør det svært for deltageren i det pågældende felt at reflektere over de grundlæggende præmisser, der er styrende for feltet i kraft af den naturlighed, de præsenteres med – og siden fremstår med for aktøren. Aktøren vil derfor opfatte egen ageren som individuelle valg og ser ikke, hvorledes handlingerne er i overensstemmelse med den utematiserede baggrundsviden, der i kraft af natur-

ligheden får aktøren til at agere på måder, der er i overensstemmelse med feltets udtalte anskuelser.¹²

Informanternes opfattelser af den religiøse overbevisning som et individuelt valg ligger således i tråd med, hvorledes habitus skaber et udgangspunkt for forståelsen af verden, som generelt gør os blinde for de mekanismer, der er styrende for vores adfærd og forståelser. Det er på den baggrund, at jeg forstår de unges forståelse og oplevelse af eget fællesskab.

Troen er et centralt tema i artiklen. Jeg bruger termen i betydningen: at troen er troen på en overnaturlig virkelighed, der resulterer i, at den troende har en bestemt fortolknings- og forståelsesramme, der også kommer til udtryk i de forskellige praksisser, der tilsammen danner det felt, de troende bliver en del af qua deres tro.

De unges fællesskab har sit udgangspunkt i troen, og artiklen vil belyse, hvorledes Biblen og dens fortællinger skaber en værdibaseret ramme, der også fungerer som en grænsekskabende markør om fællesskabet og dets deltagere. Religions-sociologen Meredith B. McGuire beskriver, hvorledes vores forestillinger om - og fortolkning af verden er helt afgørende for, hvilke praksisser der forekommer os logiske og nødvendige. De unge fortolker livet igennem Biblens tekster, og disse fortællinger er de gode eksempler, som de aktivt forsøger at efterleve. På den måde gøres fortællingerne relevante, og målet er også at gøre deres eksempler karakteristiske. På den facon knyttes Biblen til dagligdagen og kan blive normdannende for aktørens adfærd. Kendskabet til fortællingerne er derfor også afgørende, da de definerer de inkluderede deltagere.¹³ Biblens fortællinger har således en afgørende indflydelse både på de unges fortolkning af det fællesskab, de er en aktiv del af, og hvem der kan deltage i det på en meningsfuld måde.

Indre Mission og Missionshuset Eben Ezer

Indre Mission er en vækkelsesbevægelse centreret om det personlige forhold mellem den enkelte og Gud, et stærkt fællesskab mellem de troende og ønsket om at give plads til det åndelige og spirituelle i troen og gudstjenesten.¹⁴ Indre Mission mener, at Biblen er Guds ord, som er nedskrevet af mennesker, og missionen fortolker teksterne som bogstavelige og ufejlbarlige. Fællesskabet er en central del af Indre Mission, og de troende mødes for at styrke og virkeliggøre troen. Samtidig ønsker menigheden også at 'række hånden ud' og få andre med, hvilket sker via aktiv mission.

Indre Mission udsprang oprindeligt af den grundtvigske bevægelse i 1800-tallet og er en del af den danske folkekirke. Det er oprindeligt en lægmandsbevægelse, og de troende går sammen i mindre grupper for i fællesskab at læse Biblen. Baggrunden er, at mange bønder ikke kunne finde sig til rette med grundtvigianismen, som de mente manglede en fokusering på selve indholdet i troen og Biblen.

I 1861 lykkedes det en række personer med præsten Vilhelm Beck i spidsen at omdanne bevægelsen til en forening uden medlemskab, bestående af præster og lægmand – en form Indre Mission stadig har i dag.¹⁵

Indre Mission er aktiv på mange forskellige fronter og har også etableret både rejseselskaber, musikforlag, radiostation, bogforlag, filmdistributionsselskaber, genbrugsbutikker, hoteller, m.m.¹⁶ Derudover har missionen etableret en del efterskoler og Danmarks eneste indremissionske højskole i Børkop. Missionen opfordrer de unge til at deltage i hjælpearbejde i fx Israel, Tanzania, Peru og Honduras. Missionen er spredt over hele landet med sekretariat i Fredericia og er aktiv både på landet og i byen.

Missionshuset Eben Ezer synes at være et typisk eksempel på, hvorledes trosfællesskabet fungerer i praksis i Indre Mission i 2010. Missionshuset er rammen om mange aktiviteter, der er opdelt efter alder. Eben Ezers Unge retter sig mod personer i alderen 18 til højst 28 år, mens Eben Ezers Superliga er for deltagere fra 26 år og opefter.

De unge afholder torsdagsmøder en gang om ugen. Her samles 60-80 personer i missionshusets største lokale, hvor bordene er opstillet med plads til fem-seks personer med kaffe, te og saftvand på hvert bord. Når deltagerne ankommer, hilser de på hinanden ved at give hånd, og når der kommer en ny deltager, præsenterer man sig og spørger desuden meget til den nye. En udarbejdet praksis, der gør det let at være ny, da man føler sig imødekommet og hurtigt bliver en integreret del af fællesskabet – i tråd med missionens målsætning. Derudover er der hver anden fredag uformelt samvær via en form for cafémøde, og ca. en gang om måneden er der fællesspisning før et torsdagsmøde.

Udover torsdagsmøderne mødes de unge også i 'smågrupper', der iflg. Eben Ezers egen hjemmeside er, at *"bygge fællesskabet op omkring små grupper á fem-otte personer, hvor man aktivt kan lære hinanden at kende, tjene hinanden og dele personlige oplevelser og bekymringer."*¹⁷ Grupperne mødes privat ca. en gang hver anden uge, og den man kommer hjem til, har lavet mad og forberedt aftenen. En tredje form for fællesskab i Eben Ezers Unge er "klynger", som er to til tre små grupper med omkring 17 - 20 deltagere, der mødes en gang om måneden.

Missionshuset Eben Ezer er knyttet til Sct. Pauls Kirken i Århus midtby, hvor de unge mødes til helligdage og til højtider. Samværet fortsætter ofte efter gudstjenesten i sognehuset, hvor der også er frokost og andre aktiviteter.

Missionens nøje planlagte sociale organisering af de mange trosorienterede aktiviteter gør, at de unge hurtigt udvikler en tilknytning til missionshuset. De tillægger fællesskabet en stor værdi, både socialt og trosmæssigt. De bruger en del af deres fritid i forbindelse med aktiviteter knyttet til missionen og møder også hinanden privat. Missionen og forholdet til den præsenteres i det hele taget af de unge som noget, der har afgørende betydning i deres liv.

Indgangsparti og trappen ind til missionshuset Eben Ezer, Brammersgade i Århus. Trappen er deltagerens første møde med missionshuset, og indgraveringen i trappen indeholder en bibelsk reference til navnet Eben Ezer. (Foto: Preben Stentoft, 2010).

På trods af artiklens fokus på de unges religiøsitet som et resultat af habitus og dermed overført fra en generation til den næste, er det samtidig vigtigt at understrege, at Indre Mission undergår store forandringer, som jeg kort vil nævne, idet de ligger uden for nærværende artikels fokus. Interviewene og samtaler med de unge viser, hvorledes der fra tidligere generationer til i dag synes at være sket et skred i Indre Mission i forhold til den tidligere meget pietistiske fortolkning af troen. Flere af de unge gav eksplicit udtryk for, at den form for praktisering var negativ og kunne være ødelæggende for missionen. De unge tager fx skarpt afstand fra deres bedsteforældres generations fortolkning af den rette tro, hvor kortspil, dans og alkohol var bandlyst. I dag går flere af de unge til dans, og den generelle holdning er også, at det er acceptabelt at indtage alkohol i begrænsede mængder. Et af Indre Missions kardinalpunkter er diskussionen om kvindelige præster. Også i forhold til dette spørgsmål gav de interviewede udtryk for forskellige holdninger, hvilket indikerer, at missionen ikke som sådan har en fælles holdning til dette afgørende teologiske spørgsmål. Det er stadigvæk mest almindeligt at forholde sig kritisk til en kvindelig præst, men samtidig havde især de interviewedes kvinder den indstilling, at det var bedre at få troen formidlet af en god kvindelig præst end af en dårlig mandlig. Kønsspørgsmålet synes dog ikke at få betydning for hverken mænds eller kvinders adfærd eller rettigheder i praksis. Eben Ezers nuværende bestyrelsesformand er fx en kvinde, mens det tidligere var en mand, og langt de fleste mødeledere var kvinder. Køn synes således ikke at få en konsekvens i praksis i forhold til opgavefordeling eller forventninger til adfærd, udseende og andre opgaver ud over den rolle, præsten har i dagens folkekirke.

De unges baggrund og dens betydning

Generelt kommer deltagerne i Missionshuset Eben Ezer fra mindre byer i Jylland og har bosat sig i Århus pga. uddannelse. Forældrene til de 15 unge, jeg interviewede, har ofte mellemlange uddannelser som fx lærer eller pædagog, en enkelt er ufaglært, mens to er akademikere. Derimod er seks af de 15 unge i gang med en universitetsuddannelse, en har søgt ind på universitetet, og de resterende otte er i gang med eller planlægger at gå i gang med en mellemlang uddannelse. De unge træffer således uddannelsesvalg, som på væsentlige punkter introducerer dem til konkurrerende menings- og fortolkningssystemer, hvilket mange af dem beskrev som hårdt og krævende på det religiøse og delvist også det sociale plan. Samtidig viderefører de unge de grundlæggende værdier og normer, der har præget deres opvækst via deres vedvarende engagement i et religiøst fællesskab og den socialitet, der også er en del af det.

Alle informanter boede sammen med andre, enten i kollektiver, delejligheder eller med deres ægtefælle. Men uanset samboernes status, var disse, med undtagelse af en enkelt, kristne.

I løbet af mit feltarbejde mødte jeg ingen, der ikke kom fra en missionsk familie, hvor både kernefamilien og den større familie tager aktivt del i en mission. To af de interviewedes familier bekender sig til andre missioner, som Luthersk Mission eller Evangelisk Luthersk Mission og resten til Indre Mission.

Familiens religiøsitet synes i mange tilfælde at være afgørende for dens valg af børnehaver, skoler og fritidsaktiviteter mv., da dens position i det religiøse felt resulterer i, at nogle institutioner udskilles som *naturlige* valg, mens andre institutioner på forhånd udelukkes, idet de, set fra forældrenes position, ikke er en reel mulighed.¹⁸ De unges adfærd synes derfor at være betinget af familiens habitus og er præget af de forforståelser og antagelser, der karakteriserer dens position i det religiøse felt. Enhver familie i det danske samfund kan i teorien kategoriseres som aktør i en bestemt social arena, hvorved valget af fx én skole vil forekomme mere naturligt end en anden skole.¹⁹ Hvis ikke den nærmeste skole kan opfylde de kriterier, familien opfatter som betydningsfulde, vil der generelt være flere mulige valg i omegnen, der kan. Når en skole derimod vælges pga. et ønske om en bestemt religiøs linje, vil udbuddet af mulige skoler automatisk snævres ind. Når valget fx falder på efterskoler og højskoler med en kristen eller en specifik indremissionsk linje, er der kun en indremissionsk højskole og 24 efterskoler på landsplan.²⁰ Fx havde syv ud af de 15 interviewede gået på en kristen højskole, mens ni havde gået på en af Indre Missions efterskoler. De begrænsede valgmuligheder, der kan knyttes til ønsket om, i dette tilfælde, en kristen/indremissionsk efter- eller/og højskole, gør at mange af de unge kan referere til meget beslægtet skole- og efterskoleerfaring. Flere af dem fortalte også, hvorledes de, på trods af at være vokset op i et meget kristent univers, havde deltaget, som de med et smil

udtrykte det, i ”den virkelige verden” ved at gå til håndbold eller fodbold i den lokale klub.

Indre Mission har fem missionshuse i Århus, og adgangen til netop Eben Ezer foregår, som i andre ungdomsmiljøer, ved at en veninde, ven eller søskende tager en med.²¹ Når de unge kommer i Eben Ezer første gang, opdager de fleste, at der er mange andre, de kender fra efterskolen eller højskolen, hvilket også, som de interviewede forklarede, er en af årsagerne til, at mange kommer igen og over tid udvikler et tilhørsforhold til Eben Ezer.

Når aktørerne er en del af det religiøse felt, betyder det også, at bestemte rejsemål er i fokus. Ud af de 15 informanter havde 10 af dem været i Israel, mens Tanzania var et andet yndet rejsemål pga. muligheder for arbejde i en hjælpeorganisation. Resultatet er, at når samtalen blandt de unge faldt på at rejse, kunne de igen udveksle erfaringer med samme reference geografisk og til dels indholdsmæssigt.

Biblen – den eneste mulige livsfortolkning

Religiøse mennesker fortolker livet i lyset af religiøse tekster, ritualer og/eller mytologier. Antropolog Marianne Holm Pedersen beskriver, hvorledes shiamuslimske kvinder i København fortolker deres personlige oplevelser og Iraks politiske historie via fortællinger fra den islamiske mytologi, hvilket skaber en bestemt forståelse af en situation, der samtidig gør indholdet relevant ved at knytte det til nutiden.²² Mens Jesper Østergaard synliggør, hvorledes tibetanske munke på en pilgrimsfærd indskriver betydning i landskabet ved at knytte deres vandring og stedet, den foregår, til en religiøs mytologi. Herved fremstår landskabet med en ny betydning, idet munkene ser det igennem den mytologiske fortælling.²³ På sammen måde bruger de unge i Eben Ezer de kristne fortællinger som fortolkningsramme om deres eget liv og i forståelsen af fællesskabet i missionshuset. De religiøse tekster, fortællinger og mytologier er for den troende den ramme, som verden fortolkes igennem og fungerer derfor også som retningsgivende for fællesskabet, og for hvorledes det enkelte menneske bør opføre sig i fællesskabet. Som denne informant siger:

”Jeg håber da i hvert fald, at Eben Ezer opleves som et kristent fællesskab, som udviser åbenhed. Et sted, der er rart at komme, og hvor den enkelte oplever at blive set, hørt og accepteret. Det er i hvert fald noget, vi virkelig arbejder på. Det her med, at vi gerne vil være et fællesskab, som afbilder den person, som Jesus han var. Vi vil gerne have det sind, som Jesus han har. Og det er jo netop det her med at være god, mild, imødekommende og forstående over for andre mennesker og vise den kærlighed, som Jesus han havde.”

Udsagnet fortæller, hvordan Biblens fortællinger udgør den skabelon, som det konkrete fællesskab henter værdier i og udvikler sig inden for. Fortællingerne

fungerer også som en form for erindring, deltagerne i en gruppe har til fælles, som også er en af de karakteristiske markører for fællesskabet.²⁴ 'Insiderne' i et fællesskab bruger generelt fortællingernes indhold til at understrege noget vigtigt om dem selv og deres placering i verden, hvilket også medfører, at der fokuseres på bestemte værdier som 'kærlighed' og 'godhed' i nærværende eksempel. Værdier, som de unge enstemmigt understregede som karakteristiske for det kristne fællesskab, der også ofte blev sat i et ubevidst modsætningsforhold til andre miljøer. Flere af de unge er således meget bevidste om at forsøge at leve op til Biblens bud og fortællinger om Jesus ved at udvise næstekærlighed. Indholdet i troen knyttes også mere direkte til den enkelte via bøn, mannakorn og fællesskab, hvorved troen personliggøres og får en stærk betydning i den enkeltes liv, som dette informantudsagn illustrerer: *"Jeg har en veninde, der har fået tatoveret sit bibelvers på foden: Jeremias 29,11. Hvor der står 'Herren din Gud, kender dig og dit indre og har planer for dig og dine dage'. Det må man bare sige, det er sådan, det er."*

Religiøse symboler og fortællinger kan fungere på to niveauer, således at de bruges både i den troendes aflæsning af en situation og samtidig indeholder forslag til den 'rette' handling.²⁵ Resultatet er, at Biblen får stor indflydelse på aktørens opfattelse af virkeligheden via dennes fortolkning og dermed får en konkret indvirkning på aktørens virkelighed, når den troende forsøger at handle i forhold til de i teksterne beskrevne måder. Dette resulterer i en situation, hvor troen på eksistensen af onde ånder får den betydning, at man både vil se beviser på deres aktiviteter og foretage de nødvendige handlinger for at beskytte sig selv imod dem.²⁶ En situation som denne udtalelse fra en kvinde i slutningen af tyverne belyser:

"Jeg har været lige ved at sige, at nu kan du bare stoppe det hele (troen og det religiøse, min tilføjelse) op et eller andet sted, jeg gider ikke have noget med det at gøre. Samtidig så har jeg også godt vidst, at hvis jeg gjorde det, så har jeg ikke kunnet lægge min viden væk om det, jeg har læst i min Bibel, om at enten er der et Paradis, eller så er der et Helvede. Det er det, jeg har læst, og det er det, jeg synes, jeg kan læse i Biblen. Jeg har ikke på nogen måde turdet sige: det der, det passer simpelthen ikke. Og så kommer min fornuft også ind og siger: du har jo også oplevet nogle ting, hvor du vil sige, hvordan hænger de sammen, hvis det ikke er Gud, der har grebet ind der? Som i andre menneskers ører kan lyde: jamen det er bare en tilfældighed, eller hvordan kan du mærke Gud? Og det er sådan nogle ting, som jeg har oplevet, som er svære at forklare til andre, og som ikke giver mening for andre."

Informantens udtalelse viser, hvorledes hendes tro ikke 'bare' er stabil, men vedvarende overvejes. Udtalelsen viser også, hvorledes hun uanset sine overvejelser og tvivl umiddelbart kategoriserer verden med en himmel og et helvede. Hendes meningssystem refererer dermed til en forståelse, der er så betinget af troen på Biblens fortællinger, at hun, som hun forklarer, ikke kan lægge den viden

Fællesbøn ved et klyngemøde hjemme hos en af de unge fra missionen Eben Ezer. Hver tredje uge mødes de unge i en gruppe bestående af omkring 20 deltagere. Aftenens forløb er opdelt i bøn, snak om bibelteksterne og tro. Mødet afsluttes med socialt samvær og kaffe, kage eller is. (Foto: Preben Stentoft, 2010).

væk, fordi hun mener at have oplevet ting, som er svære at forklare på anden vis end via Guds eksistens. Udtalelsen viser, hvorledes doxa fungerer, ved at fortolkningen af Biblens indhold er den eneste mulige og naturlige for informanten. Hvor de mekanismer, der medvirker til, at hun forstår virkeligheden på en bestemt måde, forbliver skjulte for aktøren i kraft af den naturlighed, de fremstår med. Til trods for informantens periodiske tvivl og til tider et ønske om at fralægge sig troen, kan hun ikke se andet end den virkelighed, der er resultatet af den virkelighedsfortolkning, hun er opvokset med og er knyttet til via en socialitet i omgangen med mennesker fra Indre Mission og dens institutioner. De unges opvækst, kombineret med den vedvarende deltagelse i religiøse arrangementer, skaber en situation, hvor troen på Biblens fortællinger opretholdes som et meningssystem, der vedvarende virkeliggøres ved at være den linse, livet opleves – og fællesskabet forstås – igennem.

Prestige og positioner i et lighedsorienteret samvær

De unge i Indre Mission lægger stor vægt på, at de, som de beskriver det, ”*deler liv*” med andre kristne. Ideen om at dele liv henviser til troens forbundethed med fællesskab og det kristne menneskesyn, der lægger vægt på forsøget på at imødekomme ethvert menneskes behov for pleje, omsorg og værdighed – uanset etnicitet, religiøs observans, køn etc. Det Nye Testaments moralbegreber er knyttet til et overindividuel og kollektivt perspektiv med det formål at værne om

det sociale legeme, som den kristne menighed metaforisk betegnes.²⁷ I religionen fortolkes andre mennesker som medskabninger, hvorved ideen om lighed mellem mennesker kommer i centrum. Ifølge den kristne tradition bruges slægtskabstermer og metaforer i beskrivelsen af relationen mellem de troende, hvilket medvirker til den troendes forståelse af, at deltagerne i missionen eller menigheden har en speciel relation til hinanden. De interviewede fortalte, hvorledes de havde stærke bånd til de andre og omtalte generelt andre kristne både inden for og uden for missionen som brødre og søstre, og benævnte Gud som Far. De oplever fællesskabet som en forpligtende og tæt knyttet social enhed. I kristendommen er det en værdi at gøre noget for andre og for trosfællesskabet, en praksis der også medvirker til at udvikle den enkeltes tilhørsforhold, hvorved en kristen identitet tager form. Alle deltagere i Eben Ezer får også efter kort tid i missionshuset tilbudt en ”opgave”, dvs. en funktion eller et ansvarsområde, de bør udføre i regi af missionshuset. Opgaverne kan være alt fra at tale med nyankomne, brygge kaffe, til at være medlem af bestyrelsen, synge i lovsangsband eller fungere som mødeleder. Ideen bag er at knytte an til Paulus’ metafor i Første Korintherbrev kap. 12, hvor menighedens fællesskab sammenlignes med en krop. Som det fremgår af den fortolkning, der kan læses på Jesusnet.dk, en del af Indre Missions mission på internettet, har alle legemsdelene en funktion, hvilket Paulus sammenligner med menigheden og de opgaver, der knytter sig dertil.²⁸ Ved at præsentere fællesskabet i disse termer ophøjes gruppens fællesskab og lighed blandt deltagerne uanset disses funktion, mens individets betydning nedtones.²⁹ De unges fællesskab udvikles dermed inden for en ramme med fokus på aktiv deltagelse i et fællesskab, hvor man yder noget for andre. De unge mener, at opgaverne i menigheden har stor værdi i forhold til at muliggøre de mange aktiviteter i missionen, men også for at knytte deltagerne tættere til fællesskabet. Som interviewudsnittet illustrerer:

Interviewer: ”Vil du beskrive, hvilke aktiviteter du deltager i IMU [Indre Mission Ungdom]?”

Informant: ”Altså, jeg er med i mødelederteamet, og har været det de sidste par år og er derfor med til at stå for aftenene og det der samarbejde mellem lovsangsgrupperne og forgrundsteamet, og man har den der med at få det hele til at fungere. Og det har jeg faktisk været rigtig glad for. Så er jeg nogle gange med til at planlægge sådan nogle små ting, hvis der mangler nogen, der kan planlægge det her. Men eller så er jeg ikke med i andre teams, tror jeg ikke i IMU. Så er jeg med i bibelstudiegruppe også, vi mødes vel hver 2. uge eller hver 3. uge.”

Interviewer: ”Hvis du skal sige sådan, hvad giver det dig at være med i IMU? Hvad får du ud af at være med?”

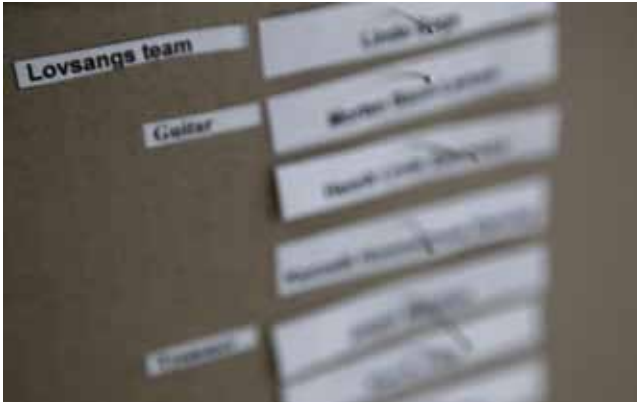
Informant: ”Så tror jeg, at jeg får den der fællesskabsfølelse, at være en del af noget og have en pladsfølelse. Jeg tror, når man kommer ned, og er med, så er det også rigtig vigtigt, at man har en opgave i et fællesskab i forhold til at føle, at

det her fællesskab er mit. Og det synes jeg, vi er gode til i IMU, både det at få folk i grupper, men også at folk de skal have en opgave og være med i et eller andet team, også selv om det bare kan være praktisk, en lille ting. Men så har man den del, der gør, at det her er også mit fællesskab. Så helt sikkert, den der med at have en funktion og udfylde en plads og i den forstand være noget for nogle andre, eller at have en funktion.”

Udsagnet viser, hvor mange aktiviteter det er muligt at deltage i inden for trosfællesskabets rammer. Opgaverne har afgørende betydning i forhold til, at den troende hurtigt oplever at være en fast del af fællesskabet med et ansvar. Helt konkret betyder det også, at selve organisationen bag missionens aktiviteter gør, at deltagerne bruger mere tid inden for trosfællesskabets rammer end den tid, der er nødvendig for at deltage i trosrelaterede aktiviteter som torsdagsmøderne, smågrupper og klynger. Hvilket i praksis har den konsekvens, at aktørens chance for også at deltage i andre former for samvær end det kristne formindskes og dermed muligheden for at lære andre end kristne at kende. Organisationsformen resulterer over tid i, at der opstår en tæt forbindelse mellem deltagerne, hvorved deres oplevelse af fællesskabet som meget nært, sammenlignet med andre fællesskaber og sociale sammenhænge, forstærkes.³⁰ Ved at begrænse omgangen med ikkekristne er sandsynligheden for, at troen bevares, også større.

I kraft af de unges position i det religiøse felt fremtræder visse aktiviteter som mere prestigegivende og dermed mere relevante end andre. Det var således normalen at fungere som besøgsven, arbejde på en natcafé eller deltage i andre former for velgørenhed, mens ingen af de unge var politisk engagerede eller aktive i organisationer med en politisk dagsorden. På trods af den generelle ideologi om lighed blandt de troende, som deltagerne agerer i forhold til, medvirker opgaverne til, at nogle får mere prestige end andre, hvilket flere af de interviewede mente, var en uundgåelig situation uanset ideologien om det modsatte. Lovsangsbandet og dets medvirkende blev således altid nævnt som en opgave, alle vidste, hvem der udfyldte, når vi i interviewene kom ind på temaer omkring opgaver og deres betydning. Desuden var en plads i bestyrelsen også attraktiv. Bestyrelsen og deltagelsen i den blev ofte nævnt og er også en konkret mulighed for at påvirke missionen, da den har beføjelse til at træffe forskellige beslutninger i forhold til, i hvilken retning Eben Ezer skal bevæge sig. Opgaverne er således i en bourdieusk forstand med til at konstituere feltet via de magtkampe om positioner, deltagerne indgår i, hvorved deres kulturelle kapital kommer i spil.³¹ Opgaverne giver den enkelte deltager en mulighed for at positionere sig selv i fællesskabet med chance for en positiv respons fra de andre til følge, hvilket også kan give følelsen af at være 'rigtig' med.³² Som en informant forklarede mig, så:

”er der rigtig, rigtig mange kristne, som er dygtige til det musikalske, fordi det bare fylder en stor del og har været med, siden man gik i børneklub og sad og sang 'Zakæus var en lille mand'. Så det er bare en del af ens identitet. Så bliver man

Opslagstavle med navnene på de unge, der spiller i lovsangsbandet. Bandet spiller til torsdagsmøderne. Sang og musik er en meget integreret del af troen for de unge deltagere. (Foto: Preben Stentoft, 2010).

ældre, og så kommer man til et arrangement, hvor man så samles 1000 unge mennesker, og så er der bare forkyndelse og lovsang. Der tror jeg, hvis man kan spille, det er sådan lidt fedt at kunne det. Der er rigtig, rigtig mange af mine veninder, der nærmest spiller klaver for at kunne sidde og spille til fællessang.”

Som udsagnet belyser, har omgivelser og socialisering afgørende betydning for, hvilke aktiviteter der forekommer aktørerne *naturlige* at deltage i, da de ikke alle giver samme muligheder for en position i fællesskabet.

Brugen af slægtskabsmetaforen kombineret med opgaver i en socialt forpligtende organisation medvirker til en tæt binding mellem de unge og det religiøse fællesskab. Resultatet er, at de unge vedvarende får flere og flere fælles referencer, der samtidig medvirker til, at de unge føler, at Biblens indhold virkeliggøres.

Troens betydning for fællesskabet i Eben Ezer

Fællesskabet i Eben Ezer er lettilgængeligt qua deltagerens baggrund. De har en klar forforståelse af fællesskabet og er skolede i den samme form for fortolkning af Biblen, der medvirker til, at visse værdier udkrystalliseres. Det skaber tilsammen en situation, deltagerne beskriver som meget tryk, idet gældende spilleregler i samværet ikke i nogen særlig grad skal forhandles. Tværtimod kan spillets regler på forhånd tages for givet, i kraft af at alle deltagerne kan bruge deres intuitive kulturelle kompetence, da de ved, hvordan de bør opføre sig, når de befinder sig i en trosorienteret sammenhæng som Eben Ezer.³³ En kvinde beskriver synet på samværet og egen adfærd således:

”Det med at jeg tror på Gud, er jo en stor del af, hvem jeg er, og en stor del af mit liv. Og så synes jeg bare, det er rart, at det også kan være en stor del af det fællesskab, jeg er i. Men vi er jo også sammen, ligesom alle andre mennesker. Andre mennesker kunne jo også finde på at tage ud at bowle eller nogle af de der praktiske og sjove ting, vi gør. Og det kan jeg også godt med andre mennesker, end dem jeg går i IMU med. Der er bare en eller anden særlig ’vi hører sammen-

agtigt' ting. Også fordi der er nogle mennesker, jeg snakker med i IMU, som jeg ville være rigtig dårlig til at snakke med på mit studie eller andre steder. Folk, hvor jeg også ville tænke 'ahh, han er godt nok en sær snegl, eller hun ser godt nok mærkelig ud'. Sådan tror jeg bare, vi er som mennesker. Hvor man hurtigt kan tænke; 'ej, lad mig komme væk'. Det synes jeg, jeg er bedre til at få bugt med dernede, fordi jeg tænker, vi har noget til fælles. Et eller andet sted synes jeg, det er lidt uhyggeligt, at man sidder og siger sådan, fordi selvfølgelig skal man også være god ved alle de andre mennesker, jeg møder på gaden, som måske ikke har den samme overbevisning, som jeg har. Men det er bare nemmere, når det ligger i luften, at det også er det, vi gør, og vi er sammen om at være sammen. Netop det der med at man ikke skal komme og sidde og være udenfor og føle sig anderledes eller sådan."

Informanten fortæller, hvordan hun har lettere ved at få snakket med folk i IMU, som hun ikke mener, hun ville have snakket med på studiet. Det fortolker hun ind i en kontekst af, at de tilstedeværende hører sammen og har noget til fælles. Det fælles for deltagerne er, iflg. udsagnet, forståelsen af at være i en religiøs kontekst, hvilket aktiverer en bestemt opførsel i kraft af, at deltagerne har Jesus som fælles forbillede. De er således både enige om, hvorfor de er samlede, og der er også en implicit forståelse af, hvorledes deltagerne bør opføre sig i den sammenhæng. Kvindens habitus medvirker til, at hun kender sammenhængen og netop ved, hvad hun med rimelighed kan forvente af de andre tilstedeværende. Derfor er det også lettere at henvende sig til "*en sær snegl*", da hun ubevidst må antages at have en erfaringsmæssig stor viden om, netop hvor sær sneglen kan vise sig at være, – også selv om den specifikke person er hende ukendt. Informanterne har generelt den oplevelse, at det er nemmere at være sammen med ligesindede på grund af fællesskabet i troen.

Praksisser knyttet til troen gør det muligt for deltagerne at respondere på hinandens udtryk for glæder og sorger på en let genkendelig måde. Hvis fx en deltager er meget ked af det, kan en af de andre unge foreslå at bede for vedkommende, hvilket er et helt specifikt og genkendeligt udtryk for omsorg. Troen anbefaler således visse handlinger, som på en og samme tid udtrykker imødekommenhed og et ønske om at gøre noget for en anden. Disse adfærdsformer medvirker også til, at deltagerne får en konkret opfattelse af, hvad de opfatter som lig med at være 'åben og ærlig', der sat på spidsen forudsættes at komme til udtryk inden for et klart etableret udtryksrepertoire, der medvirker til at binde de troende sammen og udvikle en fælles og udtalt norm for, hvordan en god kristen agerer. Fællesskabet i troen skaber en fælles fortolkning af livet, men som ovenstående viser, er der mange andre faktorer i spil, der gør, at informanterne er af den opfattelse, at de i det religiøse fællesskab "*forstår hinanden på en helt anden måde*", end tilfældet er med andre.

Troen har en afgørende betydning for fællesskabet i Eben Ezer, men ikke udelukkende pga. deltagernes overbevisning om Guds eksistens. Troen kan også be-

skrives som den del af aktørernes habitus, der gør, at de agerer inden for den samme sociale arena. Resultatet af den adfærd, som de unge hver især opfatter som individuel, er et homogent fællesskab, som de med netop deres baggrund oplever som let tilgængeligt og inkluderende.

Fællesskabets betydning for troen – konstruktionen af Gud og den rette tro

I fællesskabet i Eben Ezer får deltageren sin egen livshistorie og tro bekræftet ved at kunne spejle sig i de andres lignende livsforløb, hvorved det fælles indhold bliver lig med 'det normale'. Oplevelsen af at være en del af normaliteten som troende i missionsfællesskabet har også stor værdi som ung indremissionær i et sekulært samfund med en offentlig diskurs, der afspejler en minimal forståelse for en religiøs livsfortolkning.

På et religiøst plan har fællesskabet afgørende betydning, da al menneskelig viden overføres, udvikles og vedligeholdes i sociale sammenhænge. Når de unge under vejledning fra indremissionske præster og bibelkyndige missionærer diskuterer, hvordan Biblen og Gud skal forstås, medvirker de også i en proces, som vedligeholder den indremissionske fortolkning af kristendommen.³⁴ Den troendes overbevisning er afhængig af at blive bekræftet, og samværet i Indre Mission gør også, at det religiøse budskab virkeliggøres. Derfor er det afgørende vigtigt vedvarende at deltage for at bekræfte egen overbevisning, eller, som de unge udtrykker det, at "*få fyldt på og lære mere.*"

Flere informanter påpegede, hvorledes troen er i fare for at forsvinde, hvis de ikke gør en aktiv indsats for at holde den levende, hvilket også er en forudsætning for, at mange af de unge får læst i Biblen og for, at det læste opleves at have relevans i dagligdagen. Deltagerne i Eben Ezer refererer således til Biblen som en stabil kilde til troen og stedet, hvor de kan lære Gud at kende. Men den indremissionske fortolkning, tro og Gud er et resultat af de unges dialog og samvær med hinanden kombineret med input fra autoriteter i miljøet.³⁵

'De stille fem minutter' markerer afslutningen på torsdagsmøderne, hvor alle sidder helt stille. Hver af de tilstedeværende kan rejse sig op og fortælle om en episode, hvor fortælleren mener, Gud på en eller anden måde spiller en aktiv part og griber ind i dagligdagen. I disse minutter er det også muligt at spørge forsamlingen om at bede en bøn for et menneske, der af en deltager vurderes til at kunne have behov for ekstra opmærksomhed fra Guds side. I disse situationer etableres forståelsen af, hvilke emner deltagerne bør bede for. De unge udvider i disse sammenhænge også deres forståelse af, hvilke hændelser der kvalificerer til en fortolkning af, at Gud griber ind i dagligdagen. Igennem disse processer etableres en fælles forestilling om det religiøse, og hvordan den troende skal agere

En gang om måneden er der fællesspisning i Eben Ezer inden torsdagsmødet går i gang. Billedet viser den mad, der er tilovers efter fællesspisningen, som deltagerne kan tage med hjem. (Foto: Preben Stentoft, 2010).

for at kristendommen virkeliggøres, og de selv bliver kristne. Som det fremgår af denne informants beskrivelse, der viser samspillet mellem den enkeltes og fællesskabets aktive konstruktion og forståelse af Gud. Hun siger:

”Vi havde en ung fyr, han er så stoppet nu. Han var oppe til de der ’stille fem minutter’, hvor, det han sagde, han gerne ville sige, var ’forvent store ting af Gud’. For det havde han ligesom oplevet i sit liv, at hvis man forventede store ting af Gud, så fik man også store ting. Og det tror jeg generelt, vi er rigtig dårlige til. Vi beder om sådanne nogle små ting, som vi så tænker, så kan Gud nok lige overkomme det, vi skal helst ikke bede om noget vildt, for hvad nu hvis han ikke svarer på det? Og det var sådan lidt et slogan for en lang periode i vores IMU, han var oppe nogle gange og sige ’forvent store ting af Gud’, og han skrev det ud på en mail, ’forvent store ting af Gud’. Og til sidst, så blev det næsten noget, man sagde til hinanden, når man mødtes, og man kunne sådan opmuntre hinanden i det og være fælles om det: ’ja, det er det, vi skal, vi skal forvente noget af Gud, for han har sat os her på jorden, og vi må forvente, at han hjælper, og at han gør nogle undere, og at han gør nogle ting i vores liv’. Og så på den der måde, kan man sådan blive fælles om og få det sådan helt som en mission, som sådan lidt binder os sammen og så lige pludselig alle; ’ja, vi skal forvente store ting af Gud’. Den der med, at man sådan kan dele noget, og så bliver det rigtig vigtigt for alle mennesker.”

Eksemplet beskriver en periode, som tydeligvis har gjort stort indtryk på fortælleren, idet troen i kraft af en persons entusiasme og stærke overbevisning var blevet meget levende ved at være et stærkt følt fælles projekt blandt alle deltagerne. Udtalelsen illustrerer også en situation, hvor et individ udlever sin indre virkelighed og derved medvirker til at skabe en situation, der ’virkeliggør Gud’ i kraft af den fælles forståelse, der opstår i kraft af deltagerne delte religiøse forståelsesramme.³⁶ Religionen udpeger en måde at forstå virkeligheden på, samtidig med at den internaliserede fortolkningsramme også skaber handlinger i kraft af, at den oplevelse af verden betyder, at visse handlinger er meningsfulde i modsætning til andre.³⁷ Når et enkelt individs fortolkning af Gud således også bliver

gruppens, bekræftes troen og forstærker deltagernes oplevelse af at høre sammen. Beskrivelsen synliggør også, hvorledes de troende fortolker religionen og dermed etablerer en religiøs virkelighed, hvor det fælles er en nødvendighed for, at overbevisningen vedvarende skal give mening for den enkelte.

En fælles tro giver fælles referencer og oplevelser

Émile Durkheims klassiske teori fra 1912 beskriver religion som en socialt integrerende kraft, der forbinder det enkelte individ til fællesskabet.³⁸ Teorien kan belyse, hvorledes de religiøse forestillinger ordner deltagernes kategoriseringer af verden og hændelser i verden, mens riterne koordinerer deres adfærd. Dette skaber en fælles forståelse af verden og et fælles mål for samvær, hvilket resulterer i en adfærd, hvor den enkelte oplever sig selv som en del af en gruppe, der skaber en positiv følelse af mening og virkeliggørelse af troen. Teorien anerkender således den enkelte deltagers religiøse oplevelse, men forklarer den som værende et resultat af fællesskabet frem for et udtryk for en guddommelig indgriben.³⁹

Resultatet af det trosbaserede samvær er etableringen af et tæt socialt netværk, hvor de unge oplever, at de har en unik indbyrdes forståelse. Som denne informant siger:

”Jeg tror, det er det med at være blandt ligesindede, som bare betyder så meget. Fordi på universitetet der tog det rigtig lang tid at skabe venskaber, og det gør det stadigvæk. I forhold til venskaber i Eben Ezer der har man allerede det grundlæggende. De ved allerede det grundlæggende om mig, bare idet at jeg er kristen. Og de forstår, hvad det vil sige. Så kan man sige, så bygger man venskabet derfra, så går det både hurtigere, og man føler, det rækker dybere, fordi de forstår en hel central del af mig. I forhold til vennerne på universitetet, som slet ikke forstår den del, de forstår det virkelig ikke, så venskabet er helt anderledes funderet. Og det, tror jeg, er det, der betyder rigtig meget for mig, der er nogle, der forstår de ting, der er i at tro, hvad det betyder for mig som menneske at tro på Gud.”

Som udsagnet lader forstå, er de unges fællesskab i deres øjne resultatet af en fælles tro og af kendskabet til, hvad det vil sige og betyder for en at være troende. Forklaringen usynliggør, at troen virker som et mentalt og socialt kategoriseringsværktøj, der skaber forholdsvis bestemte præferencer og dermed forholdsvis forudsigelige valg blandt tilhængerne. Troen er afgørende for deltagelse i et bestemt felt, hvilket resulterer i deltagernes fælles oplevelser, der gør, at de har og føler en unik samhørighed.⁴⁰ Som dette informantudsagn netop illustrerer, opleves det positivt at være i samvær med andre, der har genkendelige oplevelser, hvilket har en tendens til at skabe endnu flere fælles referencer. Hun siger:

”Jeg synes faktisk tit, det bliver sådan lidt opdelt, sådan at så er man enten sammen med sine kristne venner eller sammen med sine ikkekristne venner. Men

det er nok også, fordi at ens kristne venner kender hinanden, selv om man har lært dem at kende forskellige steder. Min læsemakker, hun kommer ned i Lukas IMU, og det er lidt tilfældigt, at hun også kom i kristne sammenhænge. For grunden til, at vi er i læsegruppe, det er, fordi vi også matcher hinanden supergodt i studiesammenhænge. Men så kender hun også mange af dem, som jeg kender, fordi hun har nogle venner, som en eller anden har gået på efterskole eller højskole eller børnelejr eller sommerlejr eller et eller andet, med. Så jeg synes tit, så kender de nogen, som kender nogen. Hvor jeg synes ens ikkekristne venner, de kender ikke ens andre kristne venner, og man kender måske ikke så meget deres venner. Jeg kan huske dengang, jeg skulle giftes, så havde jeg en rigtig god veninde med fra gymnasiet, som ikke er kristen, og som jeg stadigvæk har kontakt med. Men hvor jeg bare sådan tænkte, hun kender bare ikke nogen af de andre, hvad for et bord skal hun sidde ved? Så kom jeg lidt til at tænke over, at alle de andre venner de kendte alligevel [hinanden], sådan lidt på en måde så kunne man sådan godt sætte dem sammen, selv om man havde lært dem at kende forskellige steder.”

Informanten beskriver et møde med en læsekammerat og understreger, at de er sammen, pga. at de passer godt sammen som læsepartnere, og ikke fordi de begge er kristne. For informanten er det studiet, der i den sammenhæng er i højsædet, men samtidig har det en positiv effekt, at læsekammeraten kender mange af de samme mennesker som informanten selv. Deres fælles baggrund gør det muligt at udveksle genkendelig erfaring med hinanden, hvilket ikke er tilfældet med de ikkekristne studiekammerater, der ikke på samme måde kan referere tilbage til mange af de samme former for oplevelser og mennesker. Informantens udtalelse illustrerer således, hvordan troen i sidste ende medvirker til at danne det, Pierre Bourdieu beskriver som det religiøse felt, hvor agenterne i kraft af deres præferencer befinder sig i de samme sociale sammenhænge, da vores habitus medvirker til, at vi tenderer til at 'møde' mennesker med den samme referenceramme som os selv, med det resultat, at det punkt, hvorfra vi ser verden, bekræftes.⁴¹

Hvordan troen har indflydelse på de unges præferencer og praksisser, kom også til udtryk i en samtale om steder. Til et smågruppemøde med fem-seks deltagere faldt talen på Israel. Flere af de tilstedeværende har været i landet inklusive mig selv. Vi talte lidt om den politiske situation i landet, og en af de unge gav udtryk for, at han syntes, den var svær at forholde sig til. Jeg refererede i den sammenhæng til "muren". Der opstod lidt forvirring, "hvilken mur?" Og af den videre samtale fremgik det, at de udelukkende forbandt 'muren' med Grædemuren og ikke den mur, Israel har bygget på Vestbredden siden 2003. En misforståelse, som fortæller om de forskellige geografiske referencer, der er resultatet af, at menneskers forskellige habitus afgør, hvilke linser vi ser verden igennem. Siden talte vi om Ingerslevs Boulevard i Århus. Jeg forsøgte at forklare de forholdsvis nytillfattede unge hvor i byen, det var, ved at referere til den torvehandel, der finder

sted på pladsen hver onsdag og lørdag, hvilket i byen generelt betragtes som en kendt hændelse, og via reference til et stort svømmestadion, der også ligger der. De kunne ikke placere stedet, da deres reference til selv samme sted er knyttet til Sankt Lukas Kirke, hvor en af Danmarks største indremissionske ungdomsgrupper holder til, en henvisning jeg ikke tænkte på før langt senere.

Troen resulterer på mange niveauer i en situation for de unge, hvor deres fælles referencer medvirker til, at de oplever samvær relateret til Indre Mission som genkendeligt og dermed trygt. De fælles referencer skaber et fællesskab, de unge synes at foretrække med dannelse af endnu flere fælles referencer til følge. Dette medvirker også til, at de unges vennekreds hovedsagelig består af andre kristne, som har en positiv indflydelse på troen. Resultatet er, at både ensartethed og genkendelighed ubevidst kommer i højsædet, hvorigennem fællesskabet styrkes, og de subtile grænser mod en omverden, der ikke betragter Biblens fortællinger som virkelighed, dannes.

”De andre” – en brik i fællesskabskonstruktionen

De unge i Eben Ezer gør meget ud af at fortælle, hvorledes de deltager i andre fællesskaber end det kristne, og at de ikke kun har kristne venner. Det fremgår tydeligt af de interviewedes omtale af studiemiljøet, at den arena, hvor de hovedsagelig oplever, at venskaber dannes, i deres opfattelse er tæt knyttet til fest og druk. Alkohol synes at være omdrejningspunktet for mange af de oplevelser og sammenhænge, hvor de fælles fortællinger i et studiefællesskab skabes, og hvor grupper, klikker og forskellige former for sammenhold udvikles.⁴² De unge fra Indre Mission deltager i festerne på deres respektive uddannelsesinstitutioner, men deres begrænsede alkoholindtag synes at resultere i, at de altid er nogle af de første til at forlade festen, når de vurderer, at de andre begynder at blive *for* fulde. De er således fysisk med, men med udgangspunkt i deres fortællinger om studiemiljøet deltager de ikke fuldt ud i en central del af studiesamværet i kraft af deres begrænsede alkoholindtag. En kvinde vurderer forskellene mellem samværet i Indre Mission og studiemiljøet således:

Interviewer: *”Du siger, at du oplever det som mere trygt at komme i IMU end andre steder, er det, fordi du ved, hvad du får, og hvem der er der?”*

Informant: *”Ja, og de samme holdninger og de der uskrevne spilleregler. Og det jeg sagde tidligere, det er begrænset, hvor mange overraskelser man hele tiden skal tage stilling til. Man bliver ikke bombarderet med en masse ting, som man ikke gider, og som man allerede har taget stilling til.”*

Interviewer: *”Hvad tænker du da på?”*

Informant: *"Det ved jeg ikke, det er også sådan lidt i den modsatte grøft, men til nogle studiefester kan man jo godt komme ud for noget, som man egentlig ikke har lyst til at være vidne til på den ene eller den anden måde."*

Som udsagnet illustrerer, er kvinden således "vidne" til de andres adfærd frem for at være en aktiv deltager, der også sætter noget på spil. Udtalelsen giver indtryk af en, der oplever samværet fra sidelinjen ved ikke at føle sig eller være en del af det. Hun oplever, at der er mange overraskelser og mange ting at tage stilling til. Sat på spidsen kan de unge ikke deltage i den form for socialitet, de vedvarende fokuserer på i deres omtale af studiemiljøet, idet de faktisk ikke følger de etablerede spilleregler for netop den form for fællesskab. Det vil sige, med udgangspunkt i de unges beskrivelser opfylder de ikke den markør, som definerer 'hvem der er med' i studiefællesskabet. Det specifikke studiefællesskab, der defineres via fester og alkohol, er heller ikke, som tilfældet er i Eben Ezer, organiseret efter fastlagte rutiner og forståelser, men er derimod kendetegnet ved en høj grad af improvisation og situationsforhandling.⁴³ De, der befinder sig i det felt, som en studiefest udgør, er mindre sikre på, hvem de står over for, end tilfældet er, når de unge mødes i Eben Ezer. Aktørerne i studiemiljøet kan ikke uden videre antage at kende modpartens holdninger og på forhånd vide, at de er enige om spillets regler, disse skal derimod vedvarende forhandles. Selve forhandlingen kan, som flere af de interviewede gav udtryk for, også medføre, at de unge kristne oplever deltagelse i sociale arrangementer i forbindelse med studiet som anstrengende og krævende, idet de er opvokset i det trygge fællesskabs rammer og dermed har begrænset erfaring og kompetence i forhandlingen af sociale spilleregler i en forholdsvist løst defineret social kontekst. Som Hylland Eriksen skriver, er *"mulighederne mange flere for en person i en tilstand af utryk socialitet, end for den der hviler tilfreds i socialitetens forudsigelige rutiner; men faldhøjden er også større."*⁴⁴ De unge befinder sig således pludselig i en social arena, hvor der ikke på forhånd findes et manuskript til at håndtere situationen ud fra. Samtidig kan de måske have svært ved at afkode de forskellige udtryk for omsorg, nærhed og sammenhold, idet de ikke på samme måde som i missionen kender spillets regler eller deltager i selve forhandlingen af dem. Disse forhold må antages at have en stor indflydelse på de unge kristnes oplevelse af studiemiljøet som overfladisk. Som denne informant siger:

Interviewer: *"Føler du, det kan være anstrengende at indgå i andre former for fællesskaber? Det lyder som om, at det er meget afslappende at komme ned i IMU, fordi man på en måde ved, hvad man får, og man ved, hvordan det er. Men hvis du så omvendt skal være sammen med ikke IMU'er, kræver det sådan en ekstra indsats eller føles mere utrygt, eller hvordan er det, hvis du tænker omvendt?"*

Informant: *"Ja, det vil jeg sige, det kræver en ekstra indsats, men det er jo også, fordi at jeg ...nej, nu prøver jeg lige at tænke tilbage på dengang, jeg var studerende. Jeg tror bare, at det er sådan meget fest og ballade også i hverdagen*

egentligt, og gode snakke og sådan noget, men det bliver aldrig sådan helt så dybt, som det bliver nede i Eben Ezer. Og jeg ved ikke, om det er, fordi det ikke må blive dybt, når man er sammen med studiekammerater, men man kan godt kæmpe, sådan lidt med at holde en facade oppe eller lignende, når man er sammen med studiekammerater, hvor det er sådan helt i orden at være, som man gerne vil være, i IMU.”

Den forskel de unge fra Indre Mission oplever, som det fx kommer til udtryk i ovenstående, i forhold til oplevelsen af manglende dybde i samtalerne, kan også kædes sammen med, at der ikke er nogle emner, som begge samtalepartnerne på forhånd ved kan kategoriseres som meget betydningsfulde og dybe. På samme måde som de unge i Eben Ezer netop kategoriserer samtaler om tro som private og dermed af stor betydning. Desuden er det også svært for den ikketroende at samtale om emner af eksistentiel betydning med en troende, idet den troendes forklaring i en sekulær verdensforståelse kan forekomme absurd, og omvendt. Et forhold, der må antages at vanskeliggøre samtaler, der af begge parter opfattes som meningsfulde og dybe og ikke kun forbliver en overfladisk udveksling af synspunkter. En anden vigtig faktor er, at de unge fortalte hvor anstrengende, de syntes, det var ofte at skulle legitimere egen tro i forbindelse med sociale sammenkomster med medstuderende, hvilket også medvirker til oplevelsen af de sociale sammenhænge som krævende.

De indremissionske unges oplevelse af fællesskabet blandt medstuderende kan også ses som et resultat af to forskellige former for habitus, der i nogle sammenhænge, men absolut ikke i andre, kan være vanskeligt forenelige, hvis begge parter skal finde dem meningsfulde. Derudover kan studiemiljøet også fungere som 'den signifikante anden', der på en gang ligner fællesskabet i Eben Ezer nok til at være et sammenligningsgrundlag og samtidig muliggør, at de unge kristne kan stille skarpt på de positive sider, de mener, karakteriserer deres eget fællesskab og det værdigrundlag, der er baggrunden for dét og deres liv. Der er, som nedenstående citat lader forstå, både tale om forskellige tempi i livsudvikling og forståelse af, hvad der er hyggeligt og sjovt, som denne kvinde midt i tyverne siger:

”Men bare generelt at være ung i dagens samfund er også meget anderledes end det ungdomsliv jeg har, i forhold til det mange andre har. Nu er jeg først flyttet sammen med Anders, efter vi er blevet gift, og vi har heller ikke haft sex, før vi blev gift. Jeg synes, det er meget den slags ting, de [studiekammeraterne] virkelig ikke forstår. Og det er klart, når det også er en kæmpe del af deres liv at flytte sammen med kæresten, eller få en ny weekenden efter, eller gå ud og drikke sig stangstiv og sådan nogle ting. Hvor jeg tænker, jeg forstår slet ikke ideen i det eller kan se det sjove i det. Jeg har en helt anden opfattelse af det. Og der synes jeg tit, der er sådan nogen konflikter, og der kan jeg godt nogen gange være sådan lidt 'øv, nu gider jeg ikke forsvare mig mere'. Sådan kan man godt have det nogle

dage, specielt i forhold til da man var ny på studiet, der kunne det godt være sådan 'ej, kom nu, vi skal ned i byen'. Jeg vil rigtig gerne være sammen med de der mennesker, jeg vil meget gerne sidde og snakke og hygge på en cafe stille og roligt. Jeg er ikke så meget til det der disko og drikke sig stangstiv. Jeg synes, det bliver for indholdsløst, tror jeg."

Konklusion

Artiklen har med udgangspunkt i Biblen som fortælling og Pierre Bourdieus habitusbegreb vist, hvorledes de unge i Indre Mission agerer i et socialt miljø, hvor den verdensfortolkning og de sociale spilleregler, de er opvokset med, repeteres. Som artiklen har belyst, er tro ikke kun et spørgsmål om at tro, men derimod en socialiseringsproces der virker strukturerende i forhold til de unges adfærd og den sociale arena, de deltager i, hvorved visse muligheder udskilles. Troen medvirker således til, at bestemte former for adfærd og samvær fremtræder som naturlige for deltagerne i modsætning til andre. Derved er et spørgsmål om at tro også meget mere radikalt og implicerer mere, end de unge lader forstå i deres omtale af det individuelle valg af egen tro. Der er således meget mere på spil end en – tabt – overbevisning, hvis en deltager kommer i en position, hvor troen forsvinder. Troen er knyttet til en social arena, og at fravælge den er således lig med at fravælge et fællesskab, hvor spillets regler er velkendte og vel forståede og derfor muliggør deltagelse i en tryk socialitet. I kraft af deltagelsen i det indremissionske, organiserede fællesskab fortsætter de unge i en proces, hvor de vedvarede skaber fælles referencer og dermed fællesskab med mennesker, der er indforståede med de præmisser, som troen på Biblen lægger til grund. Deltagelse i fællesskabet har altafgørende betydning for, at Biblens position som en betydelig menings- og betydningsproducerende kilde opretholdes og virkeliggøres.

De unges opvækst og det velkendte i det sociale miljø gør, at alle deltagere kender deres roller. Aktørerne kanaliseres via troen i den samme retning med stor ensartethed blandt dem til følge, hvilket muliggør et samvær med et minimum af situationsforhandling. De følelser, de unge oplever i fællesskabet, mener jeg, fortolkes som en guddommelig indgriben, hvilket i de unges forståelse er med til at gøre deres fællesskab anderledes end andre fællesskaber, de kender til. En forståelse, der resulterer i en selvopfyldende profeti om, at kristne fællesskaber er dybere i kraft af troen, som medvirker til at skjule de faktiske faktorer, der resulterer i netop den oplevelse hos deltageren.

Noter

- 1 Navnet 'Eben Ezer' stammer fra Det Gamle Testamente i Bibelen. Ordet er hebræisk og betyder 'Hjælpens sten'. 1. Samuelsbog i Bibelen fortæller, at Israel led et nederlag til folket filistrene ved stedet 'Eben Ezer'. Flere år efter dette slag samlede profeten og dommeren Samuel israelitterne i Mispa. Her vendte de tilbage til Gud og gik endnu en gang i kamp mod filistrene. Denne gang sejrede Israel stort, og Samuel rejste stenen 'Eben Ezer' for at tilkendegive, at nederlaget nu var vendt til sejr. <http://www.eben-ezer.dk/web/index.php?page=3>
- 2 Artiklen er resultatet af forskningsprojektet "Indre Missions Ungdom. En analyse af unges deltagelse i et fællesskab baseret på tro" ved Dansk Folkemindesamling, Det Kongelige Bibliotek i perioden april til og med december 2009.
- 3 Hans Kirk, *Fiskerne*, Gyldendals Bogklub, København, 1977.
- 4 Jeg vil gerne sige tak til de unge i Eben Ezer i Århus for jeres åbenhed og imødekommenhed, som gjorde det muligt for mig at deltage i jeres samvær i foråret 2009. Tak til jer, jeg var i klynge og smågruppe med, for at I velvilligt lod mig deltage og komme hjem til jer. Også tak til alle jer som med stor fleksibilitet og imødekommenhed lod jer interviewe. Det var en positiv oplevelse og rart at komme i Eben Ezer, og jeg følte mig meget velkommen og inkluderet i fællesskabet.
- 5 Formelle oplysninger om missionshuset Eben Ezer er hentet fra: <http://www.Eben Ezer.dk/forside/forside.asp> set d. 16.4.2010.
- 6 Marianne Gullestad, *Hverdagsfilosofer*. Oslo, Universitetsforlaget A/S, 1996, s. 57.
- 7 Pierre Bourdieu, *Practical Reason*. Stanford University Press, California, 1998, s. 61.
- 8 Pierre Bourdieu, *Distinction, a Social Critique of the Judgment of Taste*, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 1984. Pierre Bourdieu, se note 7.
- 9 Definitionen af Pierre Bourdieus begreb "habitus" er også skrevet på baggrund af beskrivelser fra hjemmeside: <http://www.filosoffen.net/tekst/bourdieu/txtbourdieusocrum.html> set d. 8.2.2010.
- 10 Lisanne Wilken, *Pierre Bourdieu*, Frederiksberg, Roskilde Universitetsforlag, 2007, s. 46.
- 11 Wilken, s. 42 – 44 se note 10.
- 12 Pierre Bourdieu, *Af praktiske grunde*, København, Hans Reitzels Forlag, 1997 og Wilken, s. 44 se note 10.
- 13 Meredith B. McGuire, *Religion, The Social Context*, 5rd ed., USA, Wadsworth Thomson Learning, 2002.
- 14 <http://www.kristendom.dk/artikel/268128:Kristendom--Kirkelige-retninger-i-folkekirken>, set d.16.4.2010.
- 15 <http://www.religion.dk/artikel/281801:Spoerg-om-kristendom--Saadan-opstod-Indre-Mission> og Kirsten Andersen og Gorm Bagger Andresen, "Indre Mission" i *Folkekirken og andre kirker*, Tommeliden, 1996, s. 28 – 31. Se også http://www2.indremission.dk/site/Hvem_er_vi/
- 16 Knud Erik Andersen, "Indre Mission" i *Trosretninger i Danmark*. Fredericia: Lohses Forlag, 1994, s. 67 – 73.
- 17 <http://www.Eben Ezer.dk/eue/eue.asp>, set d. 16.4.2010.
- 18 Wilken, s. 46–54 se note 10.
- 19 Bourdieu, s.149–171 se note 12.
- 20 <http://www2.indremission.dk/site/Links/Skoler/> set d. 28.4.2010.
- 21 Tina Wilchen Christensen, "Den ensrettede mangfoldighed. Identitet og 'fortælling' i Ungdomshusbevægelsen" i René Karpantschof og Martin Lindblom (red.), *Kampen om Ungdomshuset. Studier i et oprør*, København, Frydenlund & Monsun 2009.
- 22 Marianne Holm Pedersen, *Practices of Belonging: Ritual Performances and the Making of Place and Relatedness among Iraqi Women in Copenhagen*, PhD Series No. 52, Department of Anthropology, University of Copenhagen, 2009.
- 23 Jesper Østergaard, "Internalisering af religiøse narrativer – Hvad er det?" i *Religiøs narrativitet, kognition og kultur*, Jesper Sinding Jensen og Armin Geertz red. Forlaget Univers, 2008, s.97 – 117.
- 24 Jeffrey Murer Stevenson, *Constructing the enemy-other: Anxiety, trauma and mourning in the narratives of political conflict*. Psychoanalysis, Culture & Society; www.palgrave-journals.com/pcs/ , 2009, s.112.

- 25 Glifford Geertz, "Religion as a cultural system" i *The Interpretations of Cultures*, 1973, s. 87 – 126.
- 26 McGuire, se note 13.
- 27 Birgitte Graakjær Hjort, "Den Ene og de andre – teologien og det meningsfulde liv" i Cecilie Eriksen (red.): *'Det meningsfulde liv*, Aarhus Universitetsforlag, 2003.
- 28 Netmission.dk er en blog om mission, evangelisation og kristen dialog på internettet. Bloggen drives og skrives af medarbejdere i Indre Missions netmissionsarbejde, se mere på http://jesusnet.dk/index.php?special_id=21&svar_id=284 og <http://netmission.dk/>. Begge links er set d. 7.4.2010.
- 29 Hjort, se note 27.
- 30 Don Handelman, *Models and mirrors, Towards an Anthropology of Public Events*, Cambridge University Press, 1990. For yderligere beskrivelse af, hvorledes etnisk identitet via social organisation kan få en mere og mere afgørende betydning for den enkeltes og gruppens socialt liv.
- 31 Wilken, se note 10.
- 32 Wilken, se note 10.
- 33 Thomas Hylland Eriksen, *Rødder og Fødder: Identitet i en foranderlig tid*, Tiderne Skifter, 2006 (2004), s. 99.
- 34 Peter L. Berger og Thomas Luckmann, *Den samfundsskabte Virkelighed, En videnssociologisk afhandling*, Nørhaven Bogtrykkeri A/S, 1976.
- 35 Holm Pedersen, se note 22.
- 36 Berger og Luckmann, se note 34 og Wilken, se note 10.
- 37 McGuire, se note 13 og Geertz, s. 95, se note 25.
- 38 Dag Østerberg, *Émile Durkheim – og hans teorier om samfundet*, Pax Forlaget A/s, 2002.
- 39 McGuire, s. 198 – 199, se note 13.
- 40 Wilken, s. 46–47, se note 10.
- 41 Wilken, s. 45–46, se note 10.
- 42 Christensen, se note 21.
- 43 Hylland Eriksen, se note 33.
- 44 Hylland Eriksen, s. 99 se note 33.

Litteraturliste

- Andersen, Kirsten & Andresen, Gorm Bagger 1996: "Indre Mission" i *Folkekirken og andre kirker*, Tommeliden.
- Andersen, Knud Erik 1994: "Indre Mission" i *Trosretninger i Danmark*, Fredericia, Lohsøs Forlag.
- Berger, Peter L. & Thomas Luckmann 1976: *Den samfundsskabte Virkelighed, En videnssociologisk afhandling*, Nørhaven Bogtrykkeri A/S, Viborg.
- Bourdieu, Pierre 1984: *Distinction, a Social Critique of the Judgment of Taste*, Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts.
- Bourdieu, Pierre 1997: *Af praktiske grunde*, Hans Reitzels Forlag, København.
- Bourdieu, Pierre 1998: *Practical Reason*, Stanford University Press, California.
- Geertz, Glifford 1973: *The Interpretations of Cultures*. Basic Books, New York.

- Christensen, Tina Wilchen 2009: "Den ensrettede mangfoldighed. Identitet og 'fortælling' i Ungdomshusbevægelsen" i René Karpantschof og Martin Lindblom (red.): *Kampen om Ungdomshuset. Studier i et oprør*, Frydenlund & Monsun, København.
- Gullestad, Mariane 1996: *Hverdagsfilosoffer*, Universitetsforlaget A/S, Oslo.
- Handelman, Don 1990: *Models and mirrors, Towards an Anthropology of Public Events*, Cambridge University Press.
- Hjort, Birgitte Graakjær 2003: "Den Ene og de andre – teologien og det meningsfulde liv" i Cecilie Eriksen (red.): *Det meningsfulde liv*, Aarhus Universitetsforlag, Aarhus.
- Holm Pedersen, Marianne 2009: *Practices of Belonging: Ritual Performances and the Making of Place and Relatedness among Iraqi Women in Copenhagen*, PhD Series No. 52, Department of Anthropology, University of Copenhagen.
- Hylland Eriksen, Thomas 2006 (2004): *Rødder og Fødder: Identitet i en foranderlig tid*, Tiderne Skifter: Århus.
- Kirk, Hans 1977: *Fiskerne*, Gyldendals Bogklub, København.
- McGuire, Meredith B. 2002: *Religion, The Social Context*, 5rd ed., USA: Wadsworth Thomson Learning.
- Stevenson, Jeffrey Murer 2009: *Constructing the enemy-other: Anxiety, trauma and mourning in the narratives of political conflict*. Psychoanalysis, Culture & Society; www.palgrave-journals.com/pcs/.
- Wilken, Lisanne 2007: *Pierre Bourdieu*, Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg.
- Østerberg, Dag 2002: *Émile Durkheim – og hans teorier om samfundet*, Pax Forlaget A/S, Oslo.
- Østergaard, Jesper 2008: "Internalisering af religiøse narrativer – Hvad er det?" i *Religiøs narrativitet, kognition og kultur*, Jesper Sinding Jensen og Armin Geertz, (Red), Forlaget Univers.

Internetsider:

Alle siderne er set i perioden 1.4.2009 – 1.4.2010

<http://www.Eben Ezer.dk/forside/forside.asp>

<http://www.eben-ezer.dk/web/index.php?page=3>

http://jesusnet.dk/index.php?special_id=21&svar_id=284

<http://netmission.dk/>

http://www2.indremission.dk/site/Hvem_er_vi/

<http://www.Eben Ezer.dk/eeu/eeu.asp>

<http://www2.indremission.dk/site/Links/Skoler/>

<http://www.filosoffen.net/tekst/bourdieu/txtbourdieusocrum.html>

<http://www.kristendom.dk/artikel/268128:Kristendom--Kirkelige-retninger-i-folkekirken><http://www.religion.dk/artikel/281801:Spoerg-om-kristendom--Saadan-opstod-Indre-Mission>

Faith as common ground – community feeling among young evangelicals in Denmark

The aim of this article is to demonstrate the mechanisms that underlie a youth association in the so-called Home Mission, a branch of the Evangelical Lutheran Church of Denmark. It is the result of anthropological research focusing on the sense of community among members aged between 15 and 27. In a number of ways faith plays a central role in the community, and the main argument of the article is that the young people's faith constitutes a social identity, since their habitus seems to have a decisive impact on their experience of the faith-based community. The article further demonstrates how the Bible and its narratives form the framework of interpretation with which the young people have grown up, and which, in their present life as adults, continues to mould their understanding and view of life, as well as the role that collective interaction plays in the young people's construction of God and their own identity as Christians. A core argument in the article is that faith is a socialization into a structure which results in all participants having the same frame of reference and therefore experiencing a strong feeling of community with one another within this particular wing of the Church of Denmark.